

Zdzisław Nardelli i Świętosław Krawczyński

W dniach majowych dwa wydarzenia polsko – niemieckie w Goerlitz nawiązały do historii Stalagu VIII A.

Pierwsze to doroczna wspólna sesja obu Rad Miejskich w dniu 6 maja i podczas niej wyróżnienie Pana Romana Zgłobickiego tytułem Zasłużony dla Europa – Miasta. Podstawą wyróżnienia jest wieloletnia mrówcza praca nad udokumentowaniem i upamiętnianiem wszystkiego, co w najbliższym regionie miało związek z II Wojną Światową ukoronowane Izłą Pamięci w dawnym Technikum Górniczym oraz wieloma publikacjami z najnowszą w formie książki wydaną w roku 1995.

Drugie wydarzenie miało miejsce w dniu 20 maja. Była to konferencja zorganizowana przez Fundację Heinricha Boella¹ poświęcona dwóm miejscom pamięci w naszych miastach: planowanemu Meetingpoint Music Messiaen oraz Synagodze. Podstawą do działań nad powstaniem Meetingpoint są głównie prace Pana Romana Zgłobickiego. A i wiedzę o losach Żydów w Goerlitz w latach II Wojny rozszerzają i dokumentują te prace.

Dla nas mieszkańców tej strony Nysy najciekawsze są wątki prac naszego miejscowego badacza historii, które pozwalają na odnajdowanie postaci i wydarzeń, jakie wiążą naszą zgorzelecką ziemię z całą polską kulturą i historią.

I oto dwie postacie, jakie warto poznać:

Żołnierze Września - pierwsi jeńcy Stalagu VIII A

Z danych przedstawionych w książce *Obozy i cmentarze wojenne w Zgorzelcu* Romana Zgłobickiego dowiadujemy się, że chociaż w październiku 1939 w rejestrze jeńców figurowało ponad 10 tys. osób głównie z polskiej armii, to już wiosną 1940 roku rozpoczęto stopniowe przenoszenie Polaków do zachodnich terenów Rzeszy. „*Nieliczni Polacy z armii przedwrześniowej przebywali tu do końca zimy 1942 r.*” (cytat ze str.15 książki R.Z.).

Do tych nielicznych przebywających w Stalagu VIII A od początku i ponad jeden rok należeli **Zdzisław Nardelli** oraz **Świętosław Krawczyński** obaj rezerwiści urodzeni w 1913 roku, pierwszy absolwent polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, drugi prawa Uniwersytetu Warszawskiego. Obaj niewolę przeżyli, po wojnie wrócili do Polski, obaj utrwaliли w swych książkach przeżycia obozowe i obaj odegrali dużą rolę w powojennym życiu naszego kraju.

¹ Heinrich Boell (1917-1985) pisarz niemiecki, laureat nagrody Nobla – 1972. Fundacja jego imienia jest jedną ze wspieranych przez rząd fundacji związanych z partiami politycznymi – ta z partią Zielonych, a główny cel, to wspieranie **zrównoważonego rozwoju**.

Zdzisław Nardelli urodził się w Cieszynie, gdzie często rodziny polskie były wyznania ewangelickiego i dlatego, gdy zmarł 21 maja 2006 roku w Warszawie został pochowany na Cmentarzu Ewangelicko-Augsburskim. Już podczas studio w Krakowie współpracował z awangardowym Teatrem Artystów Cricot utworzonym w 1933 roku, który w 1955 roku stał się podstawą znanego w świecie Cricot 2 **Tadeusza Kantora i Marii Jaremiarki** (należała do grupy z 1933 roku). Wykształcenie i przynależność do awangardy artystycznej sprawiły, że we wspomnieniach wojennych przedstawionych w trzech książkach „*Pasztet z Ojczyzny*”, „*Otchłan ptaków*”, „*Sprzedawca śniegu*” pisanych dopiero po zakończeniu wieloletniej pracy w Polskim Radio zawarł swą niezwykłą spostrzegawczość i umiejętność analizy postaw ludzkich i sytuacji politycznych. Te same umiejętności wykorzystał jako twórca i reżyser radiowej powieści „**Matysiakowie**”. W „*Otchłani ptaków*” (Wydawnictwo „Śląsk” 1989) znajdujemy wiele śladów jego działań kulturalnych prowadzonych wspólnie z Olivierem Messiaenem oraz innymi jeńcami polskimi i francuskimi.

Świętosław Krawczyński prawnik – wybitny przedstawiciel palestry świętokrzyskiej obdarzony był wieloma talentami i pasją do sztuk pięknych. W przedmowie do jednej z jego książek „*Raptularza Świętokrzyskiego*” (wyd. 1972) Barbara Wachowicz napisała „*Nasłuchiwał oddechu ziemi, badał puls życia...*” A jak ukochanie muzyki oraz spotkanie z Olivierem Messiaen'em wyraziło się w jego działaniach przedstawia muzykolog i uczeń słynnego kompozytora prof. Jerzy Stankiewicz w opublikowanym w „*Palestrze Świętokrzyskiej*” (9/2009 - pismo Świętokrzyskiej Izby Adwokackiej w Kielcach) artykule pt „*Świętosław Krawczyński i Olivier Messiaen. Pamiętne spotkanie w Stalagu VIII A w Goerlitz,*”

*Napisane i przesłane do **Biuletynu** w połowie maja 2010 roku.*

Niestety ś.p. Roman Zgłobicki nie czytał, zmarł w szpitalu we Wrocławiu w dniu 19.08.2010.

Pochowany został w Zgorzelcu w Alei Zasłużonych w dniu 24.08.2010.

Hanna Barbara Majewska